

Lausunto Kuusankosken Kotiseututalon rakennussuojeluesityksestä

8711/10.02.07/2024

Tekninen lautakunta 13.03.2025 § 54

Valmistelija: kaavoitusarkkitehti Hannu Purho, puh. 020 615 7039, hannu.purho(at)kouvola.fi

Yhteenveto

Kuusankoski-Seura ry on jättänyt 22.10.2024 rakennussuojeluesityksen Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle koskien Kuusankoskella sijaitsevan Kotiseututalon suojelemisesta. ELY-keskus on pyytänyt asiasta kaupungilta lausunnon. Lausuntopyyntöä on laadittu päätösehdotus, jossa asiaa on perusteltu eri kaavatasojen ja voimassa olevan asemakaavan ajanmukaisuuden kautta. Kouvolan kaupungin tekniselle lautakunnalle ehdotetaan lausunnoksi Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen lausuntopyyntöön, että Kuusankoski-Seura ry:n rakennussuojeluesitykseen ei ole huomautettavaa tai täydennettävää.

Asian valmistelun tausta ja päätösvallan perusteet

Kuusankoski-Seura ry on jättänyt 22.10.2024 rakennussuojeluesityksen Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle koskien Kuusankoskella sijaitsevan Kotiseututalon suojelemiseksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla. Suojeluasia koskee Kettumäellä sijaitsevaa Kotiseututaloa (rakennustunnus 1002382520).

Kuusankoski-Seura ry perustelee rakennuksen suojelemista sen harvinaisuuden ja kulttuurihistoriallisen arvon vuoksi. Lisäksi perusteeksi mainitaan rakennuksen historiallinen merkittävyys ja se, että Kotiseututalo on merkittävä arkkitehtoninen rakennus niin paikallisesti, maakunnallisesti kuin valtakunnallisesti ja siksi rakennuksen suojele rakennusperintölailla on perusteltua.

Rakennussuojeluesitys on **oheismateriaalina**.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on pyytänyt 20.12.2024 Kouvolan kaupungin kaavoitusyksiköltä lausuntoa rakennussuojeluesityksestä (KASELY/1601/2024).

Kouvolan kaupungin 1.1.2025 voimaan tulleen hallintosäännön 26 §:n mukaisesti Tekninen lautakunta vastaa mm. rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain mukaan kunnalle kuuluvista tehtävistä ja siten rakennussuojeluesitykseen liittyvästä lausunnosta. Lisäksi hallintosäännön mukaisesti Tekninen lautakunta arvioi asemakaavojen ajanmukaisuuden.

Kohde

Kouvolan Kuusankosken Kettumäellä sijaitsevan Kotiseututalon omistaa Kouvolan kaupunki. Kotiseututalo on alkujaan valmistunut Kymintehtaan alakouluksi vuonna 1897 ja sen on suunnitellut arkkitehti Lars Sonck. Pyöröhirsinen rakennus edustaa arkkitehtuuriltaan kansallisromanttista tyyliä. Kymiyhtiö lahjoitti purku-uhan alle jääneen rakennuksen Kuusankosken kauppalalle kotiseututaloksi 30.9.1955. Rakennus sijaitsi tuolloin Kymintehtaalla ja se on siirretty nykyiselle paikalleen Kettumäelle talvella 1956–1957. Rakennuksen siirtotyöstä ja sen kustannuksista vastasi Kuusankosken kauppa. Rakennuksen harjakaisia vietettiin 21.5.1957 ja siirretyn rakennuksen ulkopuolen muutostyöt olivat likimain valmiina 28.7.1957, kun Anjalassa pidettyjen valtakunnallisten kotiseutupäivien arvovaltainen, noin 100 henkeä käsittänyt vierailijajoukko tutustui kotiseututaloon. Rakennuksen sisätilat kunnostettiin museotoimintaan soveltuviksi 1980-luvun puolella. Rakennuksen ulko-puoliset korjaustyöt tehtiin 2000-luvun alussa.

Rakennus on toiminut nimensä mukaisesti erilaisten Kuusankoskeen liittyvien tapahtumien järjestyspaikkana ja kotiseutumuseona. Viimeiset vuosikymmenet Kuusankoski-Seura ry on vastannut Kotiseututalon toiminnasta pitäen rakennuksessa kesäkuukausina näyttelytoimintaa ja vuosittaiset kotiseutujuhlat.

Kaavoitustilanne

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY

Alue sijoittuu valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön Kuusankosken – Kymintehtaan teollisuusympäristö alueelle. Kohdekuvauksessa mainitaan kohteesta ja sen rakennuksista mm. seuraavaa: *”Kotiseututaloksi siirretty kansallisromanttinen kansakoulu ja Kettumäen työväenasuntomuseo todistavat tehdasyhteisön oman perinteen tallentamisesta.”*

RKY 2009 on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoituksena inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Valtioneuvoston valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva 14.12.2017 tehty päätös tuli voimaan 1.4.2018. Päätös edellyttää, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot, kohteiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus turvataan maakuntien suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan suomalaisen kulttuuriympäristön kokonaisuus perustuu viranomaisten laatimiin valtakunnallisiin inventointeihin, jotka koskevat valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY) ja valtakunnallisesti merkittäviä arkeologisia kohteita.

Muinaismuistot

Alueella ei ole tiedossa olevia arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita tai muita muinaisjäännösalueita.

Rakennuskulttuuri-inventoinnit

Kuusankosken Kotiseututalo on huomioitu arvokkaana rakennuskulttuurikohteena Kuusankosken alueen rakennetun kulttuuriympäristön inventoinneissa mm. Kymenlaakson rakennuskulttuuri-inventointi 1992 (kohde 12) ja Kymenlaakson kulttuuriperintökartoituksessa 28.8.2008 (kohde: Kettumäen museoalue, 306.06.9).

Kuusankosken yleiskaavan 2020 rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnissa (kaavan liite 4) Kotiseututalo (kohde 12.2) on huomioitu valtakunnallisesti, kulttuurihistoriallisesti sekä rakennuskulttuurillisesti arvokkaaksi kohteeksi. Kotiseututalon ja Kettumäen museoalueen muodostama kokonaisuus on huomioitu erillisenä kaupunki- ja kyläkuvallisesti arvokkaana alueena (sk).

Kotiseututalo on huomioitu merkittävänä rakennuskulttuurikohteena Kuusankosken kaavoitus- ja rakennusperintöinventoinnissa vuonna 2015.

Kymenlaakson maakuntakaava 2040

Kymenlaakson maakuntakaava 2040 on hyväksytty maakuntavaltuustossa 15.6.2020 ja se on tullut voimaan 24.8.2020. Maakuntakaavassa Kettumäki, eli Kotiseututalon sijaintialue on merkitty taajamatoimintojen alueeksi (A). Alueen rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilymisestä on kaavassa mainittu seuraavaa

”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava maakunnallisesti merkittävien kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Taajama- ja keskusta-alueilla maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennetun ympäristön kohteet ovat usein niin lukuisat ja lähellä toisiaan, että niiden esittäminen kohdemerkinnöillä maakuntakaavan mittakaavassa ei ole tarkoituksenmukaista. Kymenlaakson rakennuskulttuuri-inventoinnissa ja sen toimenpideohjelmassa on esitetty maakunnallisesti merkittäviksi luokitellut ympäristöt, jotka on lueteltu kaavaselostuksen liitteenä. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet (RKY 2009) osoitetaan omalla merkinnällään.”

Kotiseututalo ja Kettumäen työläismuseoalue sisältyvät yhdessä maakuntakaavaan merkitylle kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tärkeälle Kuusankosken – Kymintehtaan teollisuusympäristöt -nimiselle alueelle (ma/v). Kaavamerkinnän ma/v määräystä on tarkennettu kaavaselostuksessa seuraavasti:

Tavoitteena on valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakenteen, kylä- ja kaupunkikuvan sekä alueilla jo olevien rakennusten ja ympäristön säilymisen turvaaminen sekä mahdollisen täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen ja erityispiirteisiin. Säilyttämisen ja muutosten laajuus ja sisältö ratkaistaan kuntakaavoituksen kautta. Kulttuurimaiseman ja rakennetun kulttuuriperinnön vaaliminen tulee huomioida kuntien kaavoituksessa, muussa suunnittelussa, rakentamisen ohjauksessa ja rakennusvalvonnassa sekä eri viranomaisten toiminnassa.

Maakuntakaavassa Kotiseututalon alue myös sijoittuu kaavaan merkitylle Seveso III-direktiivin mukaisen laitoksen konsultointivyöhykkeelle (sev).

Yleiskaava

Alueella on voimassa 21.5.2007 hyväksytty (§ 29) oikeusvaikutukseton Kuusankosken yleiskaava 2020. Kaavassa, Kettumäki, jolla Kotiseututalo sijaitsee, on merkitty virkistysalueeksi (V). Kotiseututalo on huomioitu suojelumerkinnällä; kohde, jonka merkittävyys perustuu kulttuurihistorialliseen, rakennustaiteelliseen tai kaupunkikuvalliseen arvoon (kohde 12.2).

Alueella on voimassa 16.11.2025 hyväksytty (§74) oikeusvaikutteinen Kouvolan keskeisen kaupunkialueen osayleiskaava. Kaavassa alue on merkitty informatiivisella merkinnällä pääviherverkkoon kuuluvaksi alueeksi. Merkintä koskee aluetta, jonka maankäyttö on ratkaistu tai tullaan ratkaisemaan muulla osayleiskaavalla tai asemakaavalla. Näillä alueilla tulevat voimaan kuitenkin tässä osayleiskaavassa osoitetut päällekkäismerkinnät sekä koko kaava-alueetta koskevat yleiset määräykset.

Asemakaava

Alueella on voimassa 6.4.1964 hyväksytty asemakaava (kaava 306 Ak112), jossa Kotiseututalon ympärillä oleva Kettumäen alue on merkitty luonnontilassa säilytettäväksi puistoalueeksi (PL). Asemakaavassa alueelle ei ole merkitty rakennusaloja tai rakennusoikeutta. Maankäyttöä on tarkennettu lisämääräyksellä *”Alueelle saadaan rakentaa museo- näyttely- ja viihdetoimintaa palvelevia rakennuksia. Asuntoja saadaan alueelle rakentaa ainoastaan välttämätöntä henkilökuntaa varten.”*

Kettumäen alueella on 15.3.2023 vireille tullut asemakaavan muutos (286 Ak21/019), jonka tarkoituksena on ajantasaistaa alueen asemakaavaa, turvata arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristökohteiden säilyminen ja mahdollistaa alueen kehittäminen entistä monipuolisemmaksi virkistys- ja vierailukohteeksi. Tavoitteena on myös terveellisen, turvallisen ja viihtyisän elinympäristön muodostumisen tukeminen.

Asemakaavamuutoksen valmisteluvaiheen aineisto oli nähtävillä 15.3.-24.4.2023 välisen ajan ja siitä saatiin palautetta ja lausuntoja. Asemakaavan muutosehdotus on tarkoitus asettaa julkisesti nähtäville kesällä 2025. Asemakaavassa Kotiseututalo on merkitty suojeltavaksi rakennukseksi (sr). Lisäksi rakennus sijoittuu rakennusalueelle, jolle saa sijoittaa kulttuuritoimintaa palvelevia rakennuksia (yy).

Katselmus

Kaakkois-Suomen ELY-keskus järjesti rakennusperinnön suojelemislain mukaisen katselmuksen Kotiseututalolla 23.1.2025. Katselmukseen osallistui Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen, Museoviraston ja Kymenlaakson museon asiantuntijoiden lisäksi Kuusankoski-Seura ry:n edustajat, Kouvolan kaupungin Tilapalveluista tekninen isännöitsijä Tuomo Suokas sekä kaavoitusyksiköstä kaupunginarkkitehti Anne Kangasniemi-Kuikka ja kaavoitusarkkitehti Hannu Purho.

Lausunto

Rakennussuojeluesitys

Kuusankoski-Seura ry:n jättämä rakennussuojeluesityksessä on perusteltu miksi Kotiseututalon rakennussuojelu tulisi ratkaista vireillä olevan asemakaavallisen rakennussuojelun lisäksi rakennusperinnön suojelusta annetun lain nojalla. Kouvolan kaupungin kaavoitusyksikkö toteaa, että Kuusankosken Kotiseututalon suojelu rakennussuojeluesityksessä esitetyllä tavalla ei estä vireillä olevan asemakaavan toteutumista tai Kettumäen alueen suunniteltua maankäyttöä. Kouvolan kaupungin kaavoitusyksikkö toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa tai täydennettävää Kuusankoski-Seura ry:n jättämään ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen käsittelyssä olevaan rakennussuojeluesitykseen.

Asemakaavan ajanmukaisuus

Kotiseututalon ja sen lähialueen asemakaava on hyväksytty vuonna 1964. Asemakaavassa rakennusta ei ole huomioitu suojelumerkinnällä. Alueen voimassa oleva asemakaava on todettu vanhentuneeksi ja sen vuoksi alueen asemakaavan muutostyö on vireillä. 15.3.2023 vireille tulleessa asemakaavan muutoksessa Kotiseututalo sekä Kettumäen kansanpuiston alueella olevat arvokkaat rakennukset on huomioitu suojelumerkinnöillä (sr -> Suojeltava rakennus). Asemakaavan muutoksen on tarkoitus edetä hyväksymismenettelyyn vuoden 2025 aikana. Kotiseututalon rakennussuojeluesitys, eli rakennuksen säilyttämiseen tähtäävä toiminta, on vireillä olevan asemakaavan muutoksen mukainen, eikä estä tai vaikeuta tulevaisuudessa asemakaavan toteuttamista.

Lisätietoja: kaupunginarkkitehti Anne Kangasniemi-Kuikka, puh. 020 615 9138, anne.kangasniemi-kuikka(at)kouvola.fi ja kaavoitusarkkitehti Hannu Purho, puh. 020 615 7039, hannu.purho(at)kouvola.fi

Teknisen johtajan ehdotus:

Tekninen lautakunta päättää antaa esityslistan mukaisen lausunnon Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle sen käsittelyssä olevaan Kuusankosken Kotiseututalon rakennussuojeluehdotukseen liittyen.

Teknisen lautakunnan päätös:

Tekninen lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

Teknisen lautakunnan jäsen Erja Vanhala poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ajaksi (yhteisöjäävi, hallintolaki 28 §, 1 mom. kohta 5).

Pöytäkirjan tarkastajaksi valittiin tämän asian osalta Heli Koponen Erja Vanhalan tilalle.
